

Bátonyi Viola

KSH Könyvtár és Dokumentációs Szolgálat

Az EuroStat – az Európai Unió Statisztikai Hivatala

A közösségi politikák tervezéséhez, végrehajtásához és ellenőrzéséhez megbízható, naprakész információkra van szükség. Az adatoknak összehasonlíthatóaknak kell lenniük. A nemzeti statisztikákat nemzeti szinten gyűjtik, és a közösségi statisztikákhoz szükséges adatokat eljuttatják az unió hivatalának. Ezen a területen is érvényesül a szubszidiaritás elve. A statisztikákkal kapcsolatos feladatokat az EuroStat, az Európai Unió Statisztikai Hivatala látja el.

Az Európai Unió Statisztikai Hivatalának rövid története

1951. április 18-án írta alá hat ország (Belgium, Hollandia, Luxemburg, Franciaország, Olaszország, Németország) a Párizsi Szerződést, amely az Európai Szén- és Acélközösség (The European Coal and Steel Community = ECSC) létrehozásának alapító dokumentuma. 1952. október 1-jén alapították meg az EuroStat elődjét „Statisztikai Szolgálat” néven. Az ECSC alapításától kezdve az érintett országok statisztikusai programjaikban az alábbi vezérlő elvet követték: harmonizáció, kapcsolatok kialakítása a nemzeti intézményekkel, nemzetközi kapcsolatok. A nemzeti statisztikai hivatalok főigazgatói már 1955-től évente találkoztak, hogy tájékozódjanak egymás tevékenységéről, és közös irányelveket dolgozzanak ki.

1954-ben a Statisztikai Szolgálat Főigazgatósággá (DG) lépett elő, s ebben az időben már három osztálya működött: szén-, acélstatisztikai adatok szolgáltatása, valamint általános statisztika, amely olyan gazdasági statisztikát jelentett, mint pl. a beruházások, a jövedelmek, a közlekedés, a fogyasztói árak alakulása, a háztartások adatai stb. Már ebben az időben is törekedtek a nemzetközi statisztikai összehasonlítás érdekében a módszertani feladatok megoldására.

1958-ban a Római Szerződés aláírása után három testület (az ECSC, a European Economic Community = EEC – Európai Gazdasági Közösség, a European Atomic Energy Community = Euratom – Európai Atomenergia Közösség) közös támogatására létrehozták a jogi, a sajtó és a sta-

tisztikai szolgálatot. Ettől az évtől a statisztikai főigazgatóságnak már Brüsszelben és Luxemburgban is voltak irodái. Ez a dátum minőségileg is új időszakot jelentett az európai statisztikai szolgálat életében, mivel ekkor jött létre az európai közösség különálló statisztikai szolgálata, az *Európai Közösségek Statisztikai Irodája (The Statistical Office of the SOEC)*.

A hatvanas évektől a jelszó a statisztikai módszerek harmonizálása volt. Az egyes tagországok statisztikai adatgyűjtései, szolgáltatásai nagyon különböző színvonalon álltak. Ebben az időben vált rendszeressé a nemzeti statisztikai hivatalok vezetőinek mindmáig funkcionáló félévenkénti találkozója.

A Statisztikai Hivatal 1965 után Luxemburgba tette át székhelyét. A hatvanas évek végétől a közösségi politika kialakításával megnőtt az igény az átfogó és a specifikus statisztikai adatok szolgáltatására is. Így pl. a közös agrárpolitika és mezőgazdasági statisztika, valamint – többek között – a kereskedelmi tárgyalásokhoz (mint amilyen a GATT = General Agreement on Tariffs and Trade – Általános Vámtarifa és Kereskedelmi Egyezmény – létrehozása volt) szükséges megfelelő statisztikai adatok szolgáltatása. Az európai szintű statisztikai klasszifikációt ekkor hagyták jóvá. A nemzeti statisztikai hivatalokkal egyre szorosabb kapcsolat alakult ki.

1967–1973 között számos területen lépett előre a statisztikai harmonizáció: mezőgazdaság, ipar, nemzeti számlák, fogyasztói árak és vásárlóerő. Jelentős fejlődésnek indult a társadalomstatisztika,

s felméréseket végeztek e szakterület harmonizálása érdekében is.

Az EuroStat elnevezés 1972 júliusában született meg. Három új ország csatlakozásával (Dánia, Írország, Egyesült Királyság) a kiadványok egyre több nyelven való megjelentetése áttekinthetetlené tette a hivatal különféle rövidítéseinek használatát. Egységes rövidítésre volt szükség. Akkor született átmeneti javaslat az EuroStat elnevezésére, ami azóta sem változott (logója ES-t formáz).

A tagországok kötelezettségei között mindig létezett olyan paragrafus, amely az adatszolgáltatásra vonatkozott. Az Európai Uniót létrehozó *Maastrichti Szerződésben* (*Maastricht Treaty*) is vannak a statisztikai adatgyűjtést érintő paragrafusok, de csak 1997-ben az *Amszterdami Szerződésben* (*Amsterdam Treaty*) fogalmazódott meg közösségi jogszabályként. A 285. paragrafus kimondja: „A statisztikai kimutatás a pártatlanság, a megbízhatóság, az objektivitás, a tudományos függetlenség, a költségekhez mért hatékonyság, a statisztikai információk bizalmasságának tiszteletben tartásával készül, és nem járhat a gazdasági élet szereplőinek túlzott megterhelésével.”

1997-ben hagyták jóvá az Európai Tanács 322. sz. rendeletét, amely a közösségi statisztikára vonatkozik. Lényege az, hogy a közösségi politikák tervezéséhez, végrehajtásához és ellenőrzéséhez megbízható, naprakész információkra van szükség. Az adatoknak összehasonlíthatóaknak kell lenniük. A nemzeti statisztikákat nemzeti szinten gyűjtik, és a közösségi statisztikákhoz szükséges adatokat eljuttatják az unió hivatalának. Ezen a területen is érvényesül a szubszidiaritás elve.

A jogi szabályozás gyakorlatilag kodifikálta az addig is működő európai statisztikai rendszert, és mérföldkövet jelentett az európai közösségi statisztika elfogadásához. Részleteiben szabályozták a tervezési folyamatot, az adatgyűjtés alapvető elveit, különös tekintettel a pártatlanság és függetlenség elveire. Jogszabályban fogalmazódtak meg a közreadás, a nyilvánosság elvei, és az információk bizalmas jellegének tiszteletben tartása.

„A közösségi statisztika lehető legjobb minőségének biztosítása érdekében hat alapelv betartását írja elő az unió statisztikai törvénye. Ezek részben az Amszterdami Szerződésben szereplő, a statisztikát általában meghatározó, korábban már említett jellemzők (pártatlanság, megbízhatóság, adatvédelem és költséghatékonyság), amelyek az unió

statisztikai törvényében részletes értelmezést nyernek. Ezek egészülnek ki a célszerűség (a közösségi statisztikának a közösségi célok által meghatározott igényeket kell kielégítenie), a transzparencia elvével, mely utóbbi az adatszolgáltatók számára biztosítja a statisztikai adatgyűjtések törvényi háttéréről és céljáról való tájékozódás jogát” (BAGÓ Eszter: A magyar gazdaságstatisztika csatlakozása az európai statisztikai rendszerhez. Kézirat. Megjelenik az *Európai Tükör* 2003. 7. számában).

A kilencvenes években az EuroStat tevékenysége az adatok közreadásában, a kiadványi tevékenységben és a sajtóval való kapcsolatban, a külső kommunikációban is felgyorsult, és sokrétűvé vált. Egyre több kiadvány egyre több célcsoport, felhasználó számára készült, az elektronikus adatszolgáltatás általánossá vált, és ekkor kezdték el létrehozni az ún. *datashop hálózatot* néhány tagországban. A statisztikai törvény segített a nyilvánosan közreadott adatok rendszerének kialakításában, a sajtóval való konszolidált kapcsolatban. Az EuroStat friss adatait egy meghatározott rendszer alapján hozza nyilvánosságra, s mindezt véleménynyilvánítástól mentesen teszi.

Az EuroStat küldetésnyilatkozata

1. Az *Európai Statisztikai Rendszer* (*European Statistical System = ESS*)* keretei között a tagországok és az EFTA (European Free Trade Association = Európai Szabadkereskedelmi Társulás) országok nemzeti statisztikai hivatalaival (NSI = National Statistical Institut) együttműködésben megbízható, összehasonlítható statisztikát szolgáltat, amely lefedi az eurozónát, a 15 tagországot és az EEA-t (European Economic Area = Európai Gazdasági Térség).
2. Az Európai Közösség intézményei és a tagországok számára olyan adatokat szolgáltat, amelyek a közösségi politika végrehajtáshoz, ellenőrzéséhez és értékeléséhez szükségesek.
3. A nemzeti statisztikai hivatalokkal közös statisztikai elveket, módszereket és szabványokat alkot.
4. Az Európai Központi Bankkal közösen a tagországok nemzeti bankjainak statisztikai tevékenységét koordinálja.

*Az ESS rendszer tagjai: EuroStat, a tagországok, Izland, Norvégia és Liechtenstein nemzeti statisztikai hivatalai, minisztériumai, azon ügynökségek és nemzeti bankok, amelyek statisztikai adatokat gyűjtenek.

5. Statisztikai ügyekben szorosan együttműködik nemzetközi szervezetekkel (ENSZ, OECD, Világbank).
6. Szakmai segítséget nyújt a csatlakozó országok, a piacgazdaság bevezetésére törekvő országok és a fejlődő országok statisztikai rendszereinek fejlesztéséhez.
7. Statisztikai adatokat szolgáltat a döntéshozók, az üzleti élet résztvevői és általában az állampolgárok számára.

Unió támogatások Magyarország csatlakozásra való felkészítéséhez

Az EuroStat a rendszerváltás kezdetétől segítséget nyújtott a közép-európai országoknak, így Magyarországnak is. A Phare programban 1990-től szerepeltek a magyar statisztikai rendszert feltáró és a fejlesztéshez segítséget nyújtó projektek.

A hazai statisztikai adatgyűjtés és -feldolgozás korszerűsítését szolgáló fejlesztés kezdetben eszközközpontú volt. Az első projektek a statisztikai adatgyűjtés megnövekedett feladatainak ellátását célozták, valamint a kódrendszerek összehangolásával az EuroStat és a *Központi Statisztikai Hivatal (KSH)* adatainak illeszthetőségét kellett megoldani. Új számítógépes rendszert telepítettek, amely lehetővé tette, hogy a központosított gazdaság által megkövetelt *teljes körű adatgyűjtésről* a KSH is áttérjen a piacorientált gazdálkodásnak jobban megfelelő *mintavételen alapuló* feldolgozásra.

1994-ben hét közép-európai ország és az EuroStat együttműködési nyilatkozatot írt alá.

Az Európai Unió 2002 végéig összesen 80 millió euró forrást biztosított Magyarországnak statisztikai jellegű projektek megvalósítására, a csatlakozásra való felkészüléshez. A statisztikai munka egészét bevonták ebbe: a statisztikai infrastruktúra biztosítása, az egyes országok statisztikai törvényének, alkalmazott osztályozásainak harmonizálása, az adat-előállítás és tájékoztatás teljes folyamata része volt a fejlesztésnek.

A Phare multi-country (több országra kiterjedő) projektek keretében a következő területeken nyújtott támogatást:

- az uniós csatlakozás szempontjából döntő jelentőségű statisztikák módszertana, normái és gyakorlata átvételének elősegítése;

- részvétel EU-rendezvényeken, tapasztalatcsere bilaterális alapon, részvétel statisztikai tanfolyamokon, féléves gyakornoki képzés;
- az uniós szempontból legfontosabb projektek, ún. *pilot-projekt* típusú támogatás (mintegy harminc projekt az alábbi fő területeken: mezőgazdasági, környezeti, makrogazdasági, vállalati, társadalom-, pénzügy-, külkereskedelmi, ipar-, népesedéssziszitika, nemzeti számlák);
- szektorális projektek: pl. a mezőgazdasági statisztika területén 2002-ben hajtottak végre statisztikai felmérést a földhasználatról, és a föld lefedettségéről (*Land use and land cover area frame statistical survey = LUCAS*).

1999-ben miniszteri szintű tárgyalásokon a teljes joganyag áttekintése után a statisztikai fejezetet lezárták.

A 2002. évi országjelentés megállapította, hogy a magyar statisztikai rendszer jogi szabályozása megfelel az uniós követelményeknek, intézményi rendszere biztosítja, hogy tagállamként is teljesíteni tudja a statisztikára vonatkozó kötelezettségeit.

Az EuroStat honlapja

Az *Európai Unió. Európai Bizottság Statisztikai Hivatalának* webhelye: <http://www.europa.eu.int/comm/eurostat>.

Elérhető még a http://europa.eu.int/index_en.htm oldalról indulva a *szolgáltatások* mögött lévő *statisztika* címszó alatt is. Ez azért lehet érdekes, mert több ágazat, terület statisztikai adataihoz, statisztikai jellegű dokumentumokhoz is eljuthatunk. Pl. az *'Information society'* címszó mögött az Információs Társadalom Főigazgatóság statisztikai tartalmú dokumentumait találhatjuk meg. Az EuroStat weboldala nem feltétlenül a statisztikai információk egyetlen megoldása!

Az EuroStat weboldala angol, német és francia nyelven olvasható. A weboldalon böngészve informálódhatunk a hivatal működéséről, történetéről és friss híreiről egyaránt. Böngészhetünk friss statisztikai adatok, mutatók között, keresőkérdést fogalmazhatunk meg.

Az új kiadványok rögtön az első oldalon megjelennek, amelyek között van ingyenesen letölthető is. A kiadványokat, adatokat a következő témák szerint kereshetjük:

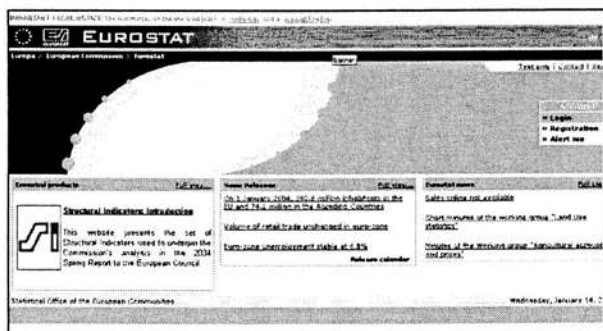
- általános statisztika,
- gazdaság és pénzügy,
- népesség és szociális helyzet,
- ipar, kereskedelem és szolgáltatások,
- mezőgazdaság és halászat,
- külkereskedelem,
- közlekedés,
- környezetvédelem és energia,
- kutatás és fejlesztés.

Néhány általános jellegű sorozatcím: *Statistics in Focus, Panorama of the European Union, Methods and Nomenclatures*.

A Média-központ címszó alatt a sajtószobába juthatunk, ahol friss információkat, adatokat olvashatunk, illetve újságírók regisztrálthatják magukat.

A statisztikai adatokhoz a tagországokban működő 14 ún. datashoptól is hozzájuthatunk, amelyek az EuroStat kiadványainak és adatbázisainak terjesztői. Így pl. a dán statisztikai hivatal könyvtárának egyik tevékenysége a datashop működtetése: www.dst.dk/datashop

Ha egy nemzeti statisztikai hivatal honlapján szeretnék keresni, akkor a Holland Statisztikai Hivatal weblapján megtaláljuk az összes kapcsolatot: www.cbs.nl/en/service/links/index.htm

Az EuroStat kiadványai a KSH Könyvtárában

Az EuroStat publikációs tevékenysége nagyon szerteágazó és gazdag. Ezek a kiadványok Magyarországon elsősorban az Országgyűlési Könyvtárban, az Európai Unió letéti gyűjteményében, a tíz Európai Dokumentációs Központban, valamint a KSH Könyvtár és Dokumentációs Szolgálat gyűjteményében találhatók meg.

A KSH Könyvtár gyűjteménye cserekapcsolatokon, vásárláson és a KSH munkatársai által leadott kiadványokon keresztül gyarapszik. Előfizet több CD-ROM-ra, pl. Régió, Comex, Eurostat Library. A KSH Könyvtárának honlapján 2003 végétől az OLIB katalógus interneten is kereshető. (Jelenleg az adatbázis az 1989 után beszerezett dokumentumokat tartalmazza.)

További hasznos információk

Az *Európai Tükör* című folyóiratban külön rovat található „Az EU-csatlakozás a statisztikák tükrében” címmel. A *Gazdaság és Statisztika* című havilapban az elmúlt években több tanulmány is foglalkozott uniós statisztikai témákkal.

A KSH három legújabb kiadványa ebben a témában:

- Megújuló Európa. Statisztikai adattár, 1990–2001.
- A külföldi munkavállalók nyilvántartása az EuroStatban.
- CANSTAT. Statistical Bulletin c. sorozat, amely áttekintést ad tizenegy EU-tagjelölt ország társadalmi-gazdasági mutatószámairól.

Beérkezett: 2003. XII. 2-án.

XI. Budapesti Nemzetközi Könyvfesztivál Budapesti Kongresszusi Központ, 2004. április 22–25.

A XI. Budapesti Nemzetközi Könyvfesztivál immár az egyesült Európa természetes részeként szeretné elősegíteni az értékek közvetítését, minél szélesebb körű megismerését és megértését.

Az esztendőről esztendőre közel 60 ezer látogatót vonzó eseményen 2004-ben is mintegy 30 ország

félezernyi kiállítója több mint 250 közönségprogrammal és sok tízezer megvásárolható könyvjúdonssággal várja az érdeklődőket. A fesztivál díszvendége a kortárs német irodalom és könyvkiadás lesz, és ismét hangsúlyos szerepet kap az *Európai Elsőknyvesek Fesztiválja*.

Á. I.